

FAQ'er vedr. handleplaner

Naturplanlægning og biodiversitet
J.nr. NST-415-00007
Ref. LADIN, LBA, TVN, BJALU,
PEM
Den 1. oktober 2010
Rev. 15. marts 2012

Ofte stillede spørgsmål til Natura 2000-planlægningen

Formålet med denne oversigt er, at kommuner og borgere kan finde svar på spørgsmål, der vedrører Natura 2000-handleplanerne. En parallel oversigt over svar på spørgsmål vedrørende den statslige Natura 2000-plan er også udarbejdet. Svarene er søgt holdt så korte og præcise som muligt. Oversigterne vil løbende blive opdateret.

Indholdsfortegnelse

- *Administration* - Administrative retningslinjer og gældende lovgivning som virkemidler?
- *Andefodring* – hvilke regler gælder?
- *Anmeldeordning* – hvordan påvirkes anmeldelsesordningerne og deres administration af de udarbejdede handleplaner?
- *Ansvarsfordeling* – ændrer Natura 2000-planerne på myndighedernes ansvarsfordeling?
- *Baggrundsdata* – hvor findes baggrundsdata?
- *Bilag IV arter og planer* – hvordan forholder planlægningen sig til bilag IV-arter?
- *Diger* – hvad er kommunens handlemuligheder i forhold til Kystdirektoratet?
- *Forstyrrelse* – hvordan er opgavefordeling ved sikring mod forstyrrelse?
- *Gennemførelse* – hvordan vurderes, om Natura 2000-planenes indsatsprogram er realiseret?
- *Handleplan* – hvad er en handleplan, hvem har kompetencen, og hvor dækker den?
- *Ikke kortlagte forekomster* – hvordan skal disse håndteres?
- *Kommuner* – Hvad er kommunernes ansvar for gennemførelse af Natura 2000-planen?
- *Kompensation* – gives der kompensation til lodsejere?
- *Lodsejere* – hvad er definitionen på væsentlige lodsejere?
- *Mål med handleplanen* – hvad er formålet med handleplanen?
- *Natura 2000-område* – hvilke(t) område(r) planlægges der for?
- *Natur der ikke er beskyttet* – hvad er det?
- *Naturpotentiale* – hvad betyder naturpotentiale?
- *Offentlig høring* – bliver lodsejere og øvrige interessenter hørt?
- *Sektormyndigheder* - skal kommunen informere sektormyndighederne om indhold af den kommunale plan?
- *Sigtelinjer* – hvad er statens forventning til og prioritering af forvaltningsindsatsen?
- *Skov* – hvem har planlægningskompetencen?
- *Statslig indsigelse* – har staten mulighed for indsigelse?

- *Strategisk Miljøvurdering* – skal der foretages en strategisk miljøvurdering?
- *Vandhandleplaner* – forholdet mellem vandhandleplaner og naturhandleplaner?

- Administrative retningslinjer og gældende lovgivning som virkemidler?

I mange forslag til Natura 2000-planer og planernes bilag 2 er anført administrative retningslinjer eller gældende lovgivning som virkemiddel. Det dækker over de krav, som allerede eksisterer i gældende lovgivning om, at myndigheden, før den træffer en afgørelse, skal vurdere, om det ansøgte væsentligt kan skade de naturtyper og arter, som et Natura 2000-område er udpeget for at beskytte, og hvis det ikke kan afvises, foretage en nærmere konsekvensvurdering. Viser denne vurdering, at skade ikke kan udelukkes, skal ansøgningen afslås. Reglerne herom findes i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408/2007, der bl.a. omhandler af administrationen af Natura 2000-områder.

- Andefodring – hvilke regler gælder?

Naturbeskyttelseslovens § 3 beskytter vandhuller og søer over 100 m² mod tilstandsændringer. Beskyttelsen er umiddelbar og forudsætter hverken, at områderne er registrerede, eller at ejerne har modtaget underretning. Der må ikke – uden forudgående dispensation – foretages ændringer i tilstanden af de beskyttede områder. Udsætning af ænder og fodring af disse i § 3-beskyttede områder vil kræve dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, som kun kan gives, hvis det ikke er i strid med de habitatregler, som er omtalt ovenfor. Tilskuds fodring foretages for at fastholde et øget antal dyr ved søen og vil som oftest, uanset om det sker i eller ved siden af søen medføre, at der udledes næringsstoffer i vandet, hvorved søens naturlige balance ændres.

I medfør af jagt- og vildtforvaltningsloven må der maksimalt udsættes 1 ælling pr. 150 m² eller 1 voksen and pr. 300 m² ubevokset vandoverflade. I forbindelse med tilstandsændringer som fx oprensning og udvidelse af søer afgjort med dispensation, kan kommunen stille vilkår om, at fodring og udsætning af fugle ikke er tilladt.

Hvis fodring med væsentlig negativ konsekvens for natur har foregået gennem lang tid, må myndigheden vurdere, om fodringen er til hinder for at realisere Natura 2000-planen og søges at indgå en aftale med lodsejeren for at løse problemet, om nødvendigt pålægge lodsejeren at ophøre eller reducere fodringen med. kompensation til lodsejeren, hvis påbuddet indebærer et dokumenteret økonomisk tab.

- Anmeldeordning – hvordan påvirkes anmeldelsesordningerne og deres administration af de udarbejdede handleplaner?

I Natura 2000-områder kræver bestemte former for driftsændringer og andre aktiviteter en forudgående anmeldelse til enten kommunen eller Naturstyrelsen, selvom de ikke normalt kræver tilladelse eller lignende:

- Efter skovlovens § 17 skal ejere anmelde en række særlige aktiviteter på skovbevoksede, fredskovspligtige arealer til Naturstyrelsen, se lovens bilag 1.
- Efter naturbeskyttelseslovens § 19 b skal ejere anmelde en række driftsændringer eller aktiviteter uden for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer til kommunerne, se lovens bilag 2.

Natura 2000-planen og handleplanerne forventes at give et forbedret, samlet grundlag for administrationen af anmeldte ordninger.

- Ansvarsfordeling – ændrer Natura 2000-planerne på myndighedernes ansvarsfordeling?

Nej, planerne ændrer ikke ved myndighedernes ansvarsfordeling, dvs. regler om, hvem der skal give dispensation, tilladelse m.m., gælder uændret.

- Baggrundsdata – hvor findes baggrundsdata?

Alle data anvendt i planerne er offentligt tilgængelige på Danmarks Miljøportal, naturdatabasen. I forbindelse med udarbejdelsen af handleplanerne er der udarbejdet planlægningsredskabet PRIOR [link: <http://prior.dmu.dk/>], hvor det er muligt at foretage vurderinger af effekten af fjernelsen af forskellige trusler på de kortlagte lokaliteter indenfor det enkelte Natura 2000-område. Redskabet anvendes af kommunerne til at bistå valg af forvaltningsindsats.

- Bilag IV arter og planer – hvordan forholder planlægningen sig til bilag IV-arter?

Flere dyre- og plantearter omfattes både af Habitatdirektivets beskyttelsesbestemmelser om bevaring af levesteder for arter i Natura 2000-områder (bilag II-arter) og af den generelle beskyttelse af visse arter (bilag IV-arter), eksempelvis arter som odder og stor vandsalamander. I Natura 2000-områder, hvor arter, der både er opført på habitatdirektivets bilag II og IV, er på udpegningsgrundlaget, vil områdebeskyttelsen normalt også opfylde de krav, som direktivet stiller til beskyttelse af bilag IV-arterne. I de tilfælde, hvor bilag IV-arter ikke indgår i udpegningsgrundlaget, kan hensynene til bilag IV-arter og udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området som regel kombineres eller varetages sideløbende.

- Diger – hvad er kommunens handlemuligheder i forhold til Kystdirektoratet?

Et antal Natura 2000-planer indeholder ønske om at fjerne eller omlægge lovligt anlagt kystbeskyttelse i form af diger. Disse er etableret efter reglerne i kystbeskyttelsesloven eller dennes forgængere. Kystbeskyttelsesloven indeholder ingen regler om, at lovlig anlagt kystbeskyttelse ikke kan fjernes, såfremt ejerne af kystbeskyttelsen giver samtykke hertil. Det vil således være muligt på baggrund af en Natura 2000-plan at fjerne lovlig kystbeskyttelse, hvis ejeren af anlægget giver sin accept og ikke har udgifter i forbindelse med fjernelsen. I tilfælde hvor en fjernelse vil medføre, at ejendom bliver udsat for fare for oversvømmelse, kan det være hensigtsmæssigt at omlægge linjeføringen af f.eks. et dige således, at naturens frie udfoldelse tilgodeses i højere grad. Dette kan gøres enten på privat initiativ ved ansøgning til Kystdirektoratet, eller kommunalbestyrelsen kan på baggrund af en Natura 2000-plan beslutte at føre en sag om omlægning af eksisterende kystbeskyttelse efter reglerne i kystbeskyttelseslovens kap. 1a. I disse sager kan projekter gennemføres uden den enkelte grundejers accept. En vejledning med nærmere beskrivelse af reglerne, herunder kommunens rolle, kan findes på [link: <http://borgere.kyst.dk/vejledninger.html>]. Kystdirektoratet vil, når kommunen har afsluttet sin sagsbehandling, også i kap. 1a-sager skulle meddele sin endelige tilladelse til projektet.

- Forstyrrelse – hvordan er opgavefordeling ved sikring mod forstyrrelse?

Flere myndigheder er ansvarlige for opfølgning på Natura 2000-planens retningslinjer om sikring af levesteder med individuel hensynstagen til den enkelte arts sårbarhed overfor forstyrrelser. Eksempler på myndighedsansvar:

- Kommunerne kan bestemme, at arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 22-26, kan helt eller delvist lukkes for offentlighedens adgang, jf. naturbeskyttelseslovens § 27, stk. 1. Naturstyrelsen er dog myndighed for helt eller delvist at lukke adgangen til statsejede arealer, jf. naturbeskyttelseslovens § 27, stk. 1.
- Kommunerne kan regulere færdsel på offentlige vandløb og søer, jf. vandløbslovens § 4 stk. 3.
- Naturstyrelsen er myndighed vedrørende den generelle beskyttelse af visse ynglefugles redetræer, jf. § 4 i bekendtgørelse 901 af 11. juli 2007 om fredning af visse dyre- og plantearter, de generelle forbud mod at beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for visse arter, jf. jagt og vildtforvaltningslovens § 6 a, stk. 1, og naturbeskyttelseslovens § 29 a mod forsætligt at ødelægge reder mv., jf. jagt- og vildtforvaltningslovens § 6 a, stk. 2, og det generelle forbud mod forsætlige forstyrrelser, jf. jagt- og vildtforvaltningslovens § 7, stk. 2.
- Naturstyrelsen er myndighed for at oprette nye vildtreservater – eller revidere afgrænsning og bestemmelser for eksisterende vildtreservater, jf. jagt- og vildtforvaltningslovens § 33.
- Naturstyrelsen kan - efter anmodning fra vedkommende kommunalbestyrelser - fastsætte regler, hvorefter ikke-erhvervsmæssige sejlads og anden færdsel på søterritoriet og på vandløb og søer forbydes helt eller delvis, jf. naturbeskyttelseslovens § 29.
- Statens Luftfartsvæsen er myndighed vedrørende de generelle regler om begrænsning af flyvning over visse områder, jf. reglerne om begrænsning af den civile luftfart over naturområder (den såkaldte BL 7-16).

Ansvar for gennemførelsen af de konkrete indsatser i Natura 2000-planerne på havet påhviler de enkelte sektormyndigheder.

- Gennemførelse – hvordan vurderes, om Natura 2000-planens indsatsprogram er realiseret?

Vurderingen af om Natura 2000-planens indsatsprogram er realiseret ved udløbet af 1. planperiode, vil ske ved en opgørelse af, om den beskrevne indsats i Natura 2000-handleplanen er gennemført. Den løbende overvågning i NOVANA samt rapporteringsforpligtigelser i forbindelse med gennemførelse af Habitatdirektivet, vil følge tilstand og ændringer i naturen.

- Handleplan – hvad er en handleplan, hvem har kompetencen, og hvor dækker den?

Natura 2000-planen udmøntes i mere konkrete handleplaner. Handleplanerne skal være så konkrete, at det er muligt at få et klart billede af den fremtidige indsats for at beskytte eller genoprette naturtyper og levesteder for plante- og dyrearter i Natura 2000-områderne. Handleplanerne må dog ikke foregribe evt. konkrete aftaler med den enkelte lodsejer.

Handleplanerne skal indeholde:

1. En prioritering af den forventede forvaltningsindsats i planperioden.
2. Angivelse af mål og forventet effekt for de enkelte aktiviteter.
3. Forventede metoder og forvaltningstiltag for at forbedre naturtilstanden eller fastholde gunstig bevaringsstatus.

En handleplan må ikke stride imod retningslinjer fastsat i en Natura 2000-plan.

Hver kommune skal udarbejde handleplaner for kommunens geografiske område på land. Naturstyrelsen har ansvaret for at udarbejde handleplaner for de skovbevoksede, fredskovspligtige

arealer i Natura 2000-områderne. Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, når der for sådanne arealer foreligger en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de i Natura 2000-planen fastsatte mål for naturtilstanden. På havet ligger ansvaret for gennemførelsen af de konkrete indsatser hos de respektive sektormyndigheder. Fødevareministeriet er myndighed på fiskeriområdet. Kystdirektoratet i Transportministeriet er myndighed for kystbeskyttelse, anlæg af havne, uddybning af sejlrender, bådebroer o.l. Klima- og Energiministeriet er myndighed for energianlæg og el-kabler på havet. Kommunerne er myndighed for kystnære havbrug og spildevandsudledninger; dog er miljøcentre myndighed for udledninger fra særligt forurenende virksomheder, samt for klapninger.

Ikke kortlagte forekomster – hvordan skal disse håndteres?

Det overordnede formål med indsatsen i 1. planperiode er den grundlæggende direktivforpligtelse til at sikre de naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte, mod tilbagegang. Den første plan er baseret på foreliggende data. Der er derfor naturarealer og levesteder uden et naturtilstandsvurderingssystem. Dette ændrer dog ikke ved direktivforpligtelsen. Det betyder, at disse naturtyper og arter skal sikres fx ved at iværksætte en plejeindsats, sikre kendte redepladser eller sikre at kvælstofpåvirkning ikke øges og lignende. Den kommunale handleplan skal tage højde herfor på linje med andre krav i indsatsprogrammet (sigtelinje 1 se FAQ herom).

- Kommuner – Hvad er kommunernes ansvar for gennemførelse af Natura 2000-planen?

Kommunalbestyrelsen skal sikre gennemførelsen af en vedtaget handleplan (MML § 46a, stk. 4) og iværksætte de foranstaltninger, som fremgår af handleplanen (NBL § 19 a). Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse foreligger en drifts- og plejeplan, som lever op til Natura 2000-planens mål (MML § 46a, stk.3). Ligeledes er de statslige myndigheder både direkte forpligtede af direktiverne og forpligtet af Natura 2000-planen, hvorfor de statslige myndigheder følger op på grundlag af den statslige Natura 2000-plan. Det betyder, at kommunen er ansvarlig for gennemførelse af den del af Natura 2000-planen, som nærmere fastlægges i den kommunale handleplan – altså for gennemførelsen indenfor det ressortområde, som kommunen har jf. lovgivningen i øvrigt, men ikke for statslige myndigheders eller lodsejeres ressort.

- *Kompensation* – gives der kompensation til lodsejere?

Ja, det forventes, at gennemførelsen af Natura 2000-planerne helt overvejende sker ved frivillige aftaler og støtteordninger. Tilskud efter landdistriktsprogrammet vil kompensere for omkostninger i forbindelse med de faktiske anlægsudgifter samt yde støtte til arealdriften. Projekter gennemført med naturforvaltningsmidler og eventuelt suppleret med tilskud fra EU's Life+-ordning har mulighed for at kompensere/erstatte lodsejeren for tab.

- *Lodsejere* – hvad er definitionen på væsentlige lodsejere?

I forbindelse med den offentlige høring vil der ske en særskilt orientering af lodsejere, der forudses at være særligt berørte. Naturstyrelsen har valgt at foretage en orientering af private lodsejere, som ejer mere end 25 % af det samlede areal af et Natura 2000-område, og/eller som ejer mere end 50 ha registrerede naturarealer indenfor et Natura 2000-område. Derudover orienteres de – meget få - lodsejere, der ejer jord, som grænser op til et Natura 2000-området, og hvor planforslaget lægger op

til en indsats på de pågældende lodsejeres ejendom for at kunne sikre naturen inde i Natura 2000-området.

- Mål med handleplanen – hvad er formålet med handleplanen?

Formålet med handleplanerne er at udmønte Natura 2000-planens indsatsprogram. For målfastsættelse i den statslige Natura 2000-plan se FAQ om dette.

- Natura 2000-område – hvilke(t) område(r) planlægges der for?

Natura 2000-planen og handleplanerne vedrører det enkelte Natura 2000-område. I få tilfælde vil en indsats ligge udenfor et Natura 2000-område, fordi en indsats her kan være nødvendig for at sikre udpegningsgrundlaget inde i området.

- Natur der ikke er beskyttet – hvad er det?

Enkelte naturtyper eller levesteder for Natura 2000-arter er ikke beskyttet af generelle naturbeskyttelsesregler, f.eks. naturbeskyttelseslovens § 3, men beskyttes via en anmeldelsesordning. Det gælder fx skovnaturtyper, vedvarende græsarealer i fuglebeskyttelsesområder og naturtypeforekomster, der er mindre end naturbeskyttelseslovens størrelseskrav. Enkelte naturtyper eller levesteder for Natura 2000-arter, f.eks. boblerev på havet eller levesteder udenfor generel beskyttet natur fx hedeøgens ynglested i en kornmark er heller ikke beskyttede af generelle naturbeskyttelsesregler. Denne natur kan beskyttes gennem konkrete aftaler eller gennem andre ministeriers regler.

- Naturpotentiale – hvad betyder naturpotentiale?

Et areals naturpotentiale er udtryk for en konkret vurdering af arealet i forhold til mulighederne for at genoprette eller udvide naturtyper eller levesteder for arter på udpegningsgrundlaget. Det kan f.eks. være, at naturtypen har været til stede tidligere, at spredningsmuligheder er til stede, eller at det stadig er muligt at genetablere den naturlige hydrologi, som forudsætning for at naturtypen igen vil indfinde sig. Der henvises til Idekatalog vedr naturforvaltning [[link](#)].

- Offentlig høring – bliver lodsejere og øvrige interessenter hørt?

Et forslag til handleplan skal være i offentlig høring i mindst 8 uger.

- Sektormyndigheder - skal kommunen informere sektormyndighederne om indhold af den kommunale plan?

Kommunerne skal annoncere forslag til handleplaner offentligt, jf. miljømålslovens § 46 b. Kommunen skal ligeledes annoncere den vedtagne handleplan, og den endeligt vedtagne handleplan skal være offentligt tilgængelig, samt sendes til miljøministeren, jf. miljømålslovens § 46 c, stk. 3 og 4.

- Sigtelinjer – hvad er statens forventning til og prioritering af forvaltningsindsatsen?

Da opfyldelsen af direktivernes krav om ”gunstig bevaringsstatus” kræver en omfattende indsats, er det nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Det overordnede formål med indsatsen i 1. planperiode er den grundlæggende direktivforpligtelse til at sikre de naturtyper og

arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte, mod tilbagegang. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode [[link](#)].

- Skov – hvem har planlægningskompetencen?

Naturstyrelsen er myndighed for udarbejdelse af Natura 2000-skovplan og handleplaner for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer og naturtyper omfattet af skovlovens § 28. Kommunerne er myndighed for udarbejdelse af handleplaner for øvrige skovarealer, herunder skovbevoksede arealer uden fredskovspligt og arealer i skov omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

- Statslig indsigelse – har staten mulighed for indsigelse?

Miljøministeren kan til varetagelse af statslige interesser eller opfyldelse af internationale forpligtelser fremsætte indsigelse mod et forslag til kommunal handleplan i den offentlige høringsperiode, jf. miljømålslovens § 46 e.

- Miljøvurdering – skal der foretages en miljøvurdering i henhold til miljøvurderingsloven?

Naturstyrelsen har vurderet behovet for miljøvurdering af handleplaner på grundlag af paradigma og handleplaneksemplet.

På grundlag af ordlyden af § 3 i bek. nr. 1117 af 25. nov. 2011 om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner må det antages, at sådanne handleplaner vil være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009) også kaldet miljøvurderingsloven. Eksemplet - Rold skov, Lindenberg ådal og Madum sø - har imidlertid et indhold, der dels ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i den miljøvurderede Natura 2000-plan, dels et generelt indhold som arealstørrelser, der fungerer som mål men ingen placering eller klare tilkendegivelser af, om disse mål skal nås. Målene antages således at kunne fraviges, hvis en efterfølgende plejeplan og miljøvurdering viser, at det ikke vil være miljømæssigt hensigtsmæssigt at nå målet. Da det konkrete eksempel på en handleplan således ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller vil kunne påvirke et internationalt udpeget naturbeskyttelsesområde væsentligt, anses planeksemplet derfor IKKE for at være omfattet af lovens krav om miljøvurdering.

Naturstyrelsen kan på grundlag af et eksempel naturligvis ikke vurdere om dette også vil gælde for samtlige handleplaner, men hvis de indholdsmæssigt får samme karakter, som det forelagte eksempel, må det antages, at konklusionen vil være den samme for disse handleplaner.

- Vandhandleplaner – forholdet mellem vandhandleplaner og naturhandleplaner?

Natura 2000 handleplanerne skal udmønte Natura 2000-planen og har fokus på de udpegede Natura 2000-områder og de arter og naturtyper, som har begrundet udpegningen, mens vandhandleplanerne udmønter de statslige vandplaner, som dækker hele landet. Hvis en indsats i medfør af en vandhandleplan vurderes at kunne påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en

konsekvensvurdering i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse nr. 408/2007. Se nærmere
FAQ: Administrative retningslinjer og gældende lovgivning som virkemidler?